

BOEKBESPREKING

Geographische Anthropologie. Rassen und Völker der Erde, von Lundman, Berthil. 228 p. Stuttgart: Gustav Fischer Verlag, 1967 DM 38.—.

Dit boek is gedeeltelijk gebaseerd op het tekstboek in het Zweeds van de auteur over menselijke rassen en stammen van 1943/1944, derhalve gepubliceerd gedurende de bezetting van het grootste deel van West-Europa door de Duitsers, die waarschijnlijk grote belangstelling hebben getoond voor het onderwerp. Sederdien heeft de auteur zijn onderzoek naar de verspreiding over de wereld van „rassenmerken” uitgebreid. Een van zijn recentste bijdragen in het Engels is waarschijnlijk wel de publicatie in „Mankind Quarterly” van enkele antropologische kaarten van de noordelijke landen.

„Anthropologie” wordt in het boek gedefinieerd als „die Wissenschaft von der (vorwiegend geographischen) Gruppenvariation des Menschen, besonders in geschichtlicher Zeit.” (pag. 3) en als zodanig lijkt antropologie zich geredelijk te kunnen ontwikkelen tot „antropobiologie”. Echter, de auteur is er van overtuigd dat in feite „antropologie” neerkomt op „raciologie” (pag. 3). Van belang voor raciologie zijn de kenmerken die duidelijk geografische variatie vertonen (bijv. oogkleur, lichaamslengte, bloedgroepfrequenties) en waarvan men „weist, oder geneigt ist, anzunehmen, dass sie vorwiegend erbbedingt sind.” (pag. 4). Ergens verborgen in de tekst (pag. 116) staat dat „Rasse” beschouwd zou moeten worden als een dynamisch stelsel.

Bijzonder hinderlijk is de hoeveelheid uitroeptekens verspreid door het hele boek. Zelfs een simpele toelichting bij een illustratie wordt vaak vergezeld van dit allerminst overtuigende teken.

Er wordt wat uitgeweid over enige „feiten” betrekking hebbende op „ras, taal en cultuur”, klaarblijkelijk om uit te laten komen dat de auteur bekend is met de literatuur van vóór de Tweede Wereldoorlog. Volgens het voorwoord heeft synthetiserend denken in de antropologie een eerste mijlpaal bereikt met het boek van Egon Freiherr von Eickstedt († 1965): „Rassenkunde” (1934) en met R. Biassuti († 1965) 's „Razze e Popoli” (1e editie 1941), welk laatste „magnum opus der Weltliteratur leider noch in keine andere Sprache übersetzt worden ist!”

Verreweg het amusantste deel van dit overbodige boek is het hoofdstuk over de geciteerde literatuur. Er is nauwelijks een auteur die ontsnapt aan een persoonlijke opmerking, uiteenlopend van duidelijke afkeer (die dodelijk bedoelt te zijn) tot een schouderklopje. De laatste „ziemlich synthetisch arbeitende” „.....obschon etwas oberflächlich” Amerikaanse auteur, de Harvard hoogleraar E. A. Hooton († 1954) (p. 2) zou zeker hebben gewaardeerd te lezen dat zijn „Up from the Ape” tenminste „oft erfreulich zu lesen und kundig beschrieben” is, hoewel het „nichts besonders Hervorragendes aufweist” (p. 202). Het laatste stukje van dit oordeel is zeker van toepassing op het onderhavige boekwerk, waaraan dan misschien nog mag worden toegevoegd dat in tegenstelling tot deze auteur, Hooton ook bekend is als een bescheiden en inspirerende leermeester, met een bijzonder gevoel voor humor.

Voor diegene die geïnteresseerd zijn in de eigenlijke inhoud: de voornaamste behandelde rassenmerken zijn enige antropologische kenmerken als lichaamslengte, beenlengte, Rohrer index, schedelindex, hoogte/lengte index van de schedel (de maat die op zich al „so schön-zonierete Karten liefert”), neusindex (die geacht wordt aanpassing aan klimatologische gegevens als vochtigheidsgehalte en temperatuur te vertonen), huidskleur (bepalingsmethoden worden als zeer slecht geclassificeerd; reflectometrie wordt echter niet genoemd), en enige fysiologische kenmerken. Als voorbeeld van de laatste wordt de verdeling van het ABO-bloedgroepsysteem (met de „p, q, und r-Allelen”) oppervlakkig behandeld; de betrokken genen worden geacht „(fast) keine Auslesewert zu besitzen” (p. 30). Het overgrote deel van de 61 kaarten vertoont de wereld- en regionale verdeling van de genoemde kenmerken. De 63 illustraties zijn tekeningen (van Rydberg) van de vele „Mitteltypen”.

Déjà vu; het lezen van dit boek voerde de recensent in gedachten terug naar een droeve periode in onze geschiedenis en het was bijna een schok om te ontwaken in het jaar 1967, vis-à-vis met dit „nieuwe” boek.

J. Huizinga

„Natuurbescherming, savannen, palmen, insektenwereld en zeekoeien in Suriname.” In „Schakels”, een uitgave van het kabinet van de vice-minister president, Plein 1, 's Gravenhage.

Suriname is een land, dat de laatste jaren herhaaldelijk in de nederlandse openbare belangstelling heeft gestaan. Het hierboven aangegeven nummer uit deze zo fraaie reeks regeringspublicaties bevestigt deze belangstelling, thans van natuurhistorische zijde. In een 5-tal korte, inleidende schetsen wordt de lezer een eerste indruk gegeven van een aantal zeer uiteenlopende natuurhistorische facetten. Het zijn geen wetenschappelijke of semi-wetenschappelijke verhandelingen. Ze mogen slechts gezien worden als een eerste opwekking om, zo mogelijk, verder in te gaan op de vele biologische en geologische aantrekkelijkheden van dit deel van ons koninkrijk. Als aanmoediging daartoe zullen zij zeker succes hebben.

D. G. M.

„Knutselen voor de aquariumliefhebber”, door K. H. Stein, Ned. bewerking van Dr. J. D. van Ramshorst en B. M. van Ramshorst-Hinlopen. 64 blz. Uitg. N.V. W. J. Thieme & Cie.

Voor de doe-het-zelvers onder de aquariumliefhebbers een praktische handleiding om zelf een aquarium in elkaar te zetten. Zeer duidelijk wordt beschreven hoe men aquarium, filters en lichtbak met eenvoudige middelen zelf kan maken. Ook komt nog aan bod het kweken van voedseldieren en van voedsel voor kweekaquaria.

v.W.